

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Гуманітарно-педагогічний факультет

Кафедра технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва

ДИПЛОМНИЙ ПРОЄКТ

на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

тема:

ДЕКОРАТИВНЕ ПАННО «СЕРПАНКОВИЙ ЦВІТ»
ЗА МОТИВАМИ ТВОРІВ КАТЕРИНИ БІЛОКУР

Галузь знань: 02 «Культура і мистецтво»

Спеціальність: 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво,
реставрація»

Спеціалізація: Художній текстиль

Шифр ДПДМ.018029.18.01. ПЗ

Виконав: студентка IV курсу, групи ДМ-18-1

Підпис

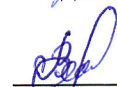
Т. В. Вандоляк
Ініціали, прізвище

Керівник

Підпис

О. В. Самборська
Ініціали, прізвище

Нормоконтролер

Підпис

О. В. Пястук
Ініціали, прізвище

До захисту допускаю:

Підпис

І. В. Андрощук
Ініціали, прізвище

Зав. кафедри ТПО і ДМ

« 06 » червня 2022 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва етапу (розділу) ДП	Строки виконання	Дата затвердження	Підпис керівника
1 Затвердження теми ДП	1.03.2022	виконано	
2 Збір матеріалу для створення ескізних варіантів проекту	до 11.03.2022	виконано	
3 Етап ескізування до виконання художньої частини проекту	до 15.03.2022	виконано	
4 Виконання ескізної частини проекту в чистовому варіанті	до 18.03.2022	виконано	
5 Підготовка інструментів і матеріалів до виконання проекту обраною технікою	до 18.03.2022	виконано	
6 Початок виконання ДП в матеріалі	до 21.03.2022	виконано	
7 Збір матеріалу до теоретичної частини ДП (дипломного проекту)	з 2.03.2022	виконано	
8 Написання першого розділу ДП	квітень	виконано	
Підрозділ 1.1	-//-	виконано	
Підрозділ 1.2	-//-	виконано	
Підрозділ 1.3	-//-	виконано	
9 Завершальний етап виконання ДП в матеріалі	1-й тиж. травня	виконано	
10 Завершення й оформлення роботи в матеріалі	конець травня	виконано	
11 Написання 2-го розділу описової частини ДП	травень	виконано	
Підрозділ 2.1	-//-	виконано	
Підрозділ 2.2	-//-	виконано	
Підрозділ 2.3	-//-	виконано	
12 Формування висновків ДП	3-й тиж. травня	виконано	
13 Складання переліку джерел посилання	3-й тиж. травня	виконано	
14 Укладання додатків ДП	до кінця травня	виконано	
15 Попередній захист ДП	03.06.2022 р.	виконано	
16 Виправлення зауважень	з 03.06.2022	виконано	
17 Передзахист ДП. Збір підписів: керівника, завідувача кафедри, нормо-контролера	6.06.2022	виконано	
18 Збір додаткових документів до ДП: відгук керівника, рецензія, антиплагіат	6.06.2022	виконано	
19 Здача ДП і пакету документів секретарю екзаменаційної комісії	10.06.2022	виконано	
20 Захист ДП (дипломного проекту)	15.06.2022	виконано	

Студент

Підпис

Т. В. Вандоляк

Ініціали, прізвище

Керівник

Підпис

О. В. Самборська

Ініціали, прізвище

АНОТАЦІЯ

Тема дипломного проєкту: Декоративне панно «Серпанковий цвіт» за мотивами творів Катерини Білокур.

Автор:..... Т. В. Вандоляк

Керівник:.....к. пед. н., ст. викл. О. В. Самборська

Обсяг пояснювальної записки: 49 с.; Обсяг додатків: 9 с.

Ключові слова: декоративне мистецтво, вишивка, фелтинг, вовна, панно, композиція художнього твору, Катерина Білокур.

Дипломний проєкт виконувався з урахуванням особливостей технік вишивки та фелтингу, а також використовуваних матеріалів для виконання художнього твору. Текстова частина дипломного проєкту складається зі вступу, двох розділів, висновків, переліку джерел посилання та додатків.

У першому розділі проведено дослідження історії та розвитку традиційного мистецтва вишивки та фелтингу, розкрито декоративні якості цих технік; визначено художньо-технологічні особливості виконання художніх творів даними техніками; обґрунтовано художньо-образний зміст виконаного декоративного панно «Серпанковий цвіт» та ідею його втілення.

У другому розділі через сюжет та назву виконаного художнього твору розкрито його композиційні та художні особливості; окреслено матеріалознавчі аспекти виконання декоративного панно; описано технологічні особливості та послідовність виконання декоративного панно «Серпанковий цвіт» техніками вишивки та фелтингу.

Зроблено висновки щодо використання даних технік у сучасних творах мистецтва, збереження традиційних та застосування новітніх прийомів; підсумовано результати виконання поставлених на початку роботи мети та завдань. Подано перелік джерел посилання. Текстова частина пояснювальної записки підсилюється ілюстративним матеріалом, який представлено у додатках.

ЗМІСТ

Вступ.....	6
1 Традиції та новаторство в декоративному мистецтві вишивки та фелтингу.....	9
1.1 Історія та розвиток традиційного мистецтва вишивки та фелтингу.....	9
1.2 Художньо-технологічні особливості виконання художніх творів техніками вишивки та фелтингу.....	15
1.3 Ідея та художньо-образне обґрунтування декоративного панно «Серпанковий цвіт» за мотивами творчості Катерини Білокур.....	22
2 Художньо-композиційні та технолого-матеріалознавчі аспекти виконання декоративного панно «Серпанковий цвіт»	30
2.1 Композиційні та художні особливості виконаного декоративного панно «Серпанковий цвіт»	30
2.2 Матеріалознавчі аспекти виконання декоративного панно «Серпанковий цвіт» техніками вишивки та фелтингу.....	34
2.3 Технологічні особливості та послідовність виконання декоративного панно «Серпанковий цвіт»	40
Висновки.....	48
Перелік джерел посилання	50
Додаток А Зразки виробів, оздоблених вишивкою нитками.....	54
Додаток Б Зразки виробів, оздоблених вишивкою стрічками, бісером та намистинами.....	55
Додаток В Живописні твори Катерини Білокур.....	56
Додаток Г Види вовни для мокрого валяння.....	58
Додаток Д Матеріали для виготовлення декоративного панно «Серпанковий цвіт».....	60
Додаток Е Виконаний художній твір.....	62

ВСТУП

Українське народне декоративне мистецтво являє собою величезний світ національної духовної та матеріальної спадщини, який увібрав художні ідеї поколінь та цінне надбання, що живить сьогodнішню професійну та художню творчість. Неповторна самобутність українського народного декоративно-прикладного мистецтва формується під впливом специфічних природничих, національних, психологічних, соціально-історичних, економічних та інших умов.

В історію українського народного декоративного мистецтва увійшло ім'я Катерини Білокур як самобутньої художниці, котра зберегла у своїх живописних полотнах небувалу красу української природи, щедрю родючість своєї землі. Відомо, що великі шедеври мистецтва виростають із невтомної праці художника. Катерина Василівна відзначалася феноменальною працьовитістю. Художниці як обдарованій особистості був притаманний високий рівень чутливості, тобто відкритості до сприйняття світу. Ця властивість тісно пов'язана з емоціями, особливостями переживань.

Нині, коли ми осмислюємо все, що зроблено Катериною Білокур, стає очевидним, що творчість цієї художниці-самоучки варта не лише емоційних захоплень та лірико-пафосних похвал, а й наукового вивчення.

Життєвий шлях Катерини Білокур припадає на ХХ століття, який включав революції, братовбивчі та світові війни, голод і голокост, знеособлення людської індивідуальності і, водночас, лицемірно гучні військові, спортивні свята, десятиліття, всесоюзні народні виставки. У минулому столітті відбулися спалахи видатних світових талантів, знаменні події в житті людини і серед них – народження в 1900 році в селянській родині Катерини Білокур, життєвий і творчий подвиг якої не має аналогів у світі мистецтва.

Те, що в 1950-х роках здавалося простим прекрасним і здавалося досягненням того часу, тепер є складним, багатограним явищем. Це природно для справжнього мистецтва. Велика художниця зазирає у майбутнє, її творчість стає відкриттям і надбанням майбутніх поколінь.

Багато публікацій присвячено творчості видатної української художниці. Поєднання живописного та епістолярного таланту Катерини Білокур визначило напрями висвітлення її творчості художниками, мистецтвознавцями, науковцями та дослідниками.

Серед дослідників творчості Катерини Білокур варто виокремити А. Макарова, Л. Драча, М. Кагарлицького, В. Нагая, Л. Новиченка, О. Самолевської, І. Чварова, О. Білишка, О. Стрижевського, В. Яворівського. У 1978 році з'явилася надзвичайно важлива для історіографії творчості Катерини Білокур книга І. Конєвої, яка дає зовсім новий погляд на творчу спадщину майстрині.

Серед дослідницьких праць, присвячених аналізу творчості Катерини Білокур, слід відзначити роботи А. Загайка, М. Куницької, Є. Оцевича. Науковий інтерес зазначених дослідників насамперед спрямований на аналіз композицій народної майстрині, у яких вона відтворювала «незбагнений світ природи».

Результати аналізу наукових праць мистецького напрямку засвідчили необхідність інтеграції сюжетних мотивів творчості Катерини Білокур у інших видах декоративного мистецтва. Сьогодні є актуальним збереження самобутності таланту художниці та відтворення її творчих задумів передати красу української природи у вишивальній техніці, адже майстриня і сама зазначала, що вона «вишиває» власні сюжети фарбами на полотні.

Таким чином, актуальність окресленої проблеми, її новизна та недостатнє теоретичне та практичне обґрунтування зумовили обрати для дослідження тему «Декоративне панно «Серпанковий цвіт» за мотивами творів Катерини Білокур». У межах зазначеної теми визначено об'єкт, предмет, мету та завдання для дипломного проектування.

Об'єктом дослідження є техніки вишивання різними матеріалами як вид декоративного мистецтва.

Предметом дослідження є декоративне панно «Серпанковий цвіт» за мотивами живописних робіт Катерини Білокур.

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні технік вишивання різними матеріалами та фелтингу в історичному та художньо-технологічному аспектах та розкриття їх технологічних можливостей на прикладі виконання художнього твору – декоративного панно «Серпанковий цвіт» за мотивами творів Катерини Білокур.

Для досягнення окресленої мети дослідження поставлено такі завдання:

- дослідити історію та розвиток традицій вишивання різними матеріалами та фелтингу;
- з'ясувати художньо-технологічні особливості виконання художніх творів техніками вишивки та фелтингу;
- обґрунтувати ідею та художньо-образне рішення художнього твору – декоративного панно «Серпанковий цвіт» за мотивами творчості Катерини Білокур;
- розкрити композиційні та художні особливості декоративного панно «Серпанковий цвіт», а також матеріалознавчі аспекти його виконання;
- виготовити декоративне панно «Серпанковий цвіт» за мотивами творів Катерини Білокур та окреслити технологічні особливості і послідовність його виконання.

Пояснювальна записка до дипломного проекту складається зі вступу, двох розділів, висновків, переліку джерел посилання, а також додатків.

1 ТРАДИЦІЇ ТА НОВАТОРСТВО В ДЕКОРАТИВНОМУ МИСТЕЦТВІ ВИШИВКИ ТА ФЕЛТИНГУ

1.1 Історія та розвиток традиційного мистецтва вишивки та фелтингу

Вишивка є одним із найпоширеніших видів декоративно-прикладного мистецтва, в якому різноманітним ручним або машинним способом виконуються орнаментальні та сюжетні зображення на тканині, шкірі, повсті. Вишивка виникла з появою оздоблення на примітивному одязі людини кам'яного віку. Вже в I тисячолітті до нашої ери вишивка досягла високого художнього рівня у народів Стародавнього Вавилону, Греції, Риму, Китаю, Індії та Ірану. Особливо розкішною була візантійська вишивка. Його вплив позначився на вишивальному мистецтві середньовічної Європи та Київської Русі [1].

За допомогою вишивки первісні люди створювали собі одяг та прикрашали його загадковими знаками. Першими матеріалами для вишивки були волосся і жилки, і лише через деякий час люди навчилися виготовляти нитки, які стали найкращим матеріалом для створення візерунка [2].

В усі часи мистецтво вишивання було тісно пов'язане з природою, життям і творчістю. Більше того, це було своєрідним відображенням уявлень про навколишній світ, художніх смаків, народних традицій та національних особливостей [2].

Спочатку люди використовували кам'яні або кістяні шила для виготовлення отворів. Потім, коли з'явилися перші голки, вишивка значно покращилася, з'явилися нові техніки й методи вишивання [2].

Здавна на території України побутувало мистецтво вишивки. З семи років маленькі дівчата вчилися у своїх мам і бабусь технік вишивання, розпочинали підготовку власного приданого. До шістнадцяти років у

гардеробі кожної красуні був скромний повсякденний і яскравий святковий одяг, виготовлений власноруч, а в скрині для приданого зберігалися дивовижні скатертини, красиві рушники тощо [2] (див. додаток А).

Орнамент, що вишивався, мав символічне значення, тому речі з особливими візерунками вважалися наймогутнішими оберегами. Наприклад, хрестоподібні знаки служили захистом від зла, дерева означали довге і щасливе життя, а розкішні квіти асоціювалися з ніжністю, красою, чистотою і невинністю. Не менш значущою була колірна гамма вишитої композиції, якої дуже суворо дотримувалися жінки [2].

Для предків вишивка була одним із способів захисту від хвороб, псування та зла. Тому найуразливіші місця прикрашали візерунками: шия, спина, поділ тощо [2].

Найкращим часом для створення вишитих виробів була зима. Оскільки у господинь було більше вільного часу, вони присвячували його цьому заняттю. У ті часи майстрам доводилося докладати максимум зусиль, щоб втілити фантазійні задуми в реальність. Іноді їм доводилося вчитися у сусідів, що допомагало збагачувати власні орнаменти [2].

Для вишивання, окрім ниток, використовували й інші матеріали. Зокрема, стрічки, бісер, намистини (див. додаток Б). Варто детальніше окреслити особливості розвитку мистецтва вишивання такими матеріалами.

Прикрашати пишні зачіски та одяг вузькими смужками тканини було прийнято ще в доісторичні часи – про це свідчать численні знахідки археологів. Що стосується античних цивілізацій, то у їх час всілякі пов'язки й тасьма були вже більш вишуканими, адже їх розшивали золотими і срібними монетами, нитками і намистинами [3].

Мистецтво вишивки стрічками зародилось Франції в XV столітті, звідки набуло поширення по території усєї Європи. Протягом XVII-XVIII століть стрічками прикрашають себе не лише жінки, але й чоловіки. В той час навіть вбрання священнослужителів прикрашалися шовковими

стрічками. В музеї Вікторії і Альберта в Лондоні виставлений чоловічий костюм, прикрашений 250 ярдами стрічок [3].

До середини XIX століття популярність вишивки шовковими стрічками була такою, що кількість ткацьких верстатів у Базелі, провідному регіоні виробництва стрічок, зросла з 1225 в 1775 році до 7631 в 1870 році [3].

Моду на вишивку на одязі ввів англієць Чарльз Федерик Ворт, що заснував в 1858 році Будинок моди на Рю-де-ле-Пе. Саме Ворт зумів поєднати англійську техніку з французьким шиком [3].

Оздоблення суконь розкішними орнаментами, вишитими тасьмою і шовковими стрічками, стало символом високого положення в суспільстві. Сукня перетворилася на розкішну клумбу, лучною квіткою якого була жінка. Ворт також ввів моду на прикрашання вишивкою аксесуарів – чудові трояндочки і маргаритки зі стрічок прикрашали віяла, рукавички, туфлі і навіть нижню білизну [3].

Англія, перехопивши ініціативу, поширила техніку вишивки не лише на Британських островах, але й у новозеландських та британських колоніях. Здібності новозеландських жінок-колоністок були настільки високі, що саме їм в XIX столітті королева Вікторія довірила прикрашання своїх нарядів [3].

Протягом всього нашого життя зі стрічками пов'язані особливі моменти – прикрашені бантами коробки до дня народження натякають на скарби, заховані усередині [3].

Стрічки використовують для вираження емоцій і почуттів гордості – ними нагороджують за видатні заслуги, прикрашають одяг і інтер'єри будинків. Весільні кортежі, прикрашені стрічками, дарують відчуття свята і обіцянки щасливого майбутнього [3].

Атласні стрічки входять у наше життя непомітно, але залишаються в ньому назавжди. Пальці тремтять в очікуванні дотику до шовкових зміюк. Матовий блиск і різноманітність фарб хвилюють душу і народжують образи дивовижних квітів. Стрічки заповнюють спочатку наші душі, потім коробки і

скриньки для рукоділля. Незабаром ці ошатні смужки можна зустріти в будь-яких куточках наших будинків і квартир [3].

Романтична вишивка стрічками квіткових мотивів проста і легка у виконанні. Опанувавши основні види стібків, можна за короткий період часу розшити дивовижними квітами блузу, вишити картину або мішечок для сухих трав, які стануть чудовим подарунком близькій людині. І саме вишивання стрічками допомагає виражати яскраву індивідуальність вишивальниці [3].

Не менш вражаючими та захоплюючими є вироби, оздоблені бісером, намистинами, стеклярусом тощо. Відомо, що ще з давнини наші предки вишивали оберегові орнаменти, оздоблюючи свій одяг намистинами, а пізніше і скляним бісером. Уперше бісер почали використовувати у Стародавньому Єгипті, а на території України він набув поширення у XVIII–XIX ст. Вважають, що назва «бісер» походить від арабського «бусра», що означає «фальшиві перли» [4].

У XIX столітті з'явилися перші майстерні, де можна було замовити вишитий одяг. Найчастіше костюми вельмож рясно прикрашали бісером, дорогоцінним камінням, золотом, стеклярусом, сріблом і вишуканими візерунками. Крім того, вишивка постійно використовувалася в інтер'єрі, адже нею оздоблювали оббивку меблів, постільну білизну, килими, скатертини та покривала [2].

На території України досі збереглися основні традиції народної вишивки. Окремі історико-етнографічні регіони мають свої особливості, за допомогою яких майстрині можуть повною мірою відобразити красу місцевої природи та багатство культури [5].

Сьогодні майстрині продовжують вивчати старовинні техніки, традиції та методи, які використовувалися в далекому минулому. Вони також удосконалюють традиційні орнаменти та створюють на їх основі нові композиції, які відповідають усім сучасним вимогам [5].

Різноманітними можуть бути не лише матеріали, але й основа для вишивання. Так, наприклад, вишивкою оздоблюють не лише вироби з тканини, а й вироби, створені у техніці фелтингу. В контексті дослідження варто розглянути історичні особливості та розвиток цієї техніки.

Вовна є одним з найдавніших відомих текстильних матеріалів [6]. У багатьох культурах існують легенди про походження виробництва вовни. Згідно із шумерською легендою, секрет виготовлення вовни був розкритий Урнаманом з Лагаша [2]. Історія Сент-Клементя і Сент-Крістофера свідчить, що чоловіки набили свої сандалі вовною, щоб запобігти появі пухирів. До кінця їхньої подорожі рух та піт перетворили вовну на повстяні шкарпетки [6].

Валяння вовни розвивалось незалежно в таких районах, як Тібет, Кавказ, Карпати, Алтай, Фінляндія, Норвегія і т.д. Так, народи Азії використовували звальну вручну овечу вовну для накривання юрт. Для більшості кочівних народів валяння шерсті було єдиним відомим видом виготовлення текстилю. Перші вироби із валяної вовни були знайдені на території сучасної Туреччини [6].

У окремих джерелах місцем походження вовни називають Центральну Азію, де є свідчення виготовлення повсті в Сибірі (гори Алтаю), в Північній Монголії, а зовсім недавно свідоцтва, що відносяться до першого століття нашої ери в Монголії. Сибірські гробниці (XVII-XXII століття до н. е.) свідчать про широке використання повсті в цій культурі, включаючи одяг, прикраси, гобелени тощо. Використовуючи зшивання та інші техніки, ці майстри змогли використовувати вовну в якості ілюстративного і декоративного матеріалу, на якому вони могли з великою майстерністю зображати абстрактні візерунки і реалістичні сцени. З часом ці майстри стали відомими завдяки красивим абстрактним візерункам, які вони використовували [6].

Також існує легенда про виникнення мокрого валяння, що відсилає нас в біблійні часи. Вона свідчить, що на Ноевому ковчезі серед інших тварин

були вівці, якими доводилося жити в дуже тісних приміщеннях. Вовна овець падала на підлогу, просочувалася вологою, затоптувалась копитами. Коли потоп закінчився, і вівці покинули ковчег, на підлозі залишився перший валяний килим. Саме процес звалювання лежить в основі технології сучасного мокрого валяння [7].

З Сибіру та Монголії виробництво вовни поширилося на території, що належать тюрко-монгольським племенам. Оскільки кочівники часто подорожували і жили на досить безлісних рівнинах, вовна створювала умови в житлі (юрти, намети і тощо), ізоляцію, а також безліч предметів першої необхідності, від постільних речей і покривал до одягу. У кочових народів найбільш потрібною вовна була у виготовленні приналежностей для їх тварин та подорожей. Вона часто використовувалась для виготовлення ковдр, які лежали під сідлами коней [6].

Вовна також використовувалась для створення тотемів і амулетів із захисними функціями. У окремих народах візерунки, нанесені на повсть, були наповнені значним релігійним і символічним значенням [6].

Про валяння із вовни було відомо і в Римській імперії, про що свідчать фрески в одному зі збережених з тих часів будинку майстра-Шаповала.

В XVI ст. з'явилися перші майстерні з виготовлення вовни. В XIX ст. винайшли перші валяльні преси і машини. Валяння вовни відбувалось методом здавлювання і прокручування шерсті або за допомогою дії спеціальних голок, які заплутували вовняні волокна [6].

Отже, вишивка та фелтинг є видами декоративно-прикладного мистецтва, які мають давнє походження. Мистецтво вишивання та фелтингу є невід'ємними складовими культурного надбання не лише України, але й світу. Здавна відомо, що вишивати можна не лише нитками, а й стрічками, намистинами, бісером, склярусом та іншими матеріалами. Кожен із матеріалів надає вишитим виробам особливого колориту, оригінальності та самобутності, збагачує їх композиційно-орнаментальні задуми.

1.2 Художньо-технологічні особливості виконання художніх творів техніками вишивки та фелтингу

В Україні вишивка відома з давніх часів і набула широкого поширення. Протягом століть удосконалювалася художня система вишивки, в якій гармонійно поєднуються такі фактори, як матеріал, техніка, орнамент, композиційне та колірне рішення. Крім основного призначення – оздоблення одягу та інтер'єрних тканин, вишивка може бути самостійною роботою (панно, розпис, портрет). Спочатку вишивку виготовляли на саморобних матеріалах – вовні, льоні, коноплях, а з кінця XIX століття – на тканинах і шкірі фабричного виробництва (перкаль, коленкор, батист, китайський, кумач, муслін, складки, плюш, шовк тощо) [1].

Основним матеріалом для вишивки є саморобні та фабричні нитки. Вишивали нитками ручного прядіння – лляними, конопляними, вовняними; згодом почали використовувати фабричні нитки – обручі, болі, кумачі, вовчі, кручені вовняні нитки, шнури, шовкові, металеві золоті та срібні нитки, також використовувалися у вишивці корали, перли, дорогоцінне каміння, бісер, металеві пластини, гудзики тощо [1].

Вишивка вважається однією із найскладніших технік, тому доцільно в межах дослідження окреслити її художньо-технологічні особливості.

Існує велика кількість видів і технік вишивки. Найпоширеніші – хрестик, гладь, тамбур, вирізування, настил, низь, виколювання, мережка. Використання різноманітних швів дозволяє створювати вишиті візерунки геометричного та рослинного характеру, а також тематичні та сюжетні зображення в різнокольоровій гамі від світлого кольору та ажурної сітки до рельєфних і повністю закритих площин. Вишивка завжди тісно пов'язана з життям людей, відображає їхні художні смаки та національну самобутність. Відомо, що палеолітична людина вперше відкрила можливість творчості, відтворюючи художній образ дійсності. Через тисячоліття шедеври епохи

палеоліту дійшли до нас, не втративши своєї естетичної сили та художньої виразності [1].

За способом нанесення стібків (заданого розміру чи довільного) усі вишивальні техніки можна поділити на рахункові і не рахункові (довільні). У наукових джерелах, присвячених вишивці, зустрічаються різноманітні варіанти класифікації технік.

В Україні зафіксовано більше 100 технік вишивання. Оскільки багато способів нанесення узорів на тканину відрізняються один від одного лише незначними деталями, то це дає можливість об'єднати їх у групи, скажімо, мережки, різні змережувальні шви та ні. Крім того, усі способи утворення візерунків на тканині групують у три блоки [8]:

- позитивний однобічний (хрестик, поза голковий шов, колодки тощо);

- позитивно-негативний двобічний – спосіб нанесення стібків, коли на зворотному боці утворюється візерунок – негативний відбиток узор з лицевого боку (низинка, занизування);

- позитивний двобічний – це вишивка, коли на лицевому і зворотному боці спостерігається ідентичний узор (качалочки, кривулька, верхоплут, лиштва, штапівка, виколювання).

Окремі дослідники народної вишивки поділяють техніки вишивання на «глухі» і «прозорі». Глухими названо техніки, якими оздоблюють тканини суцільним зашиттям. Під час вишивання прозорими техніками виникає необхідність розділити фактуру тканини, витягнувши нитки основи чи піткання (мережки, вирізування, виколювання) [8].

Варто розглянути техніки, які є найбільш поширенішими на території України.

«Занизування, «низь», «низинка» є одним із стародавніх способів шитва, дуже подібним до ткання, й очевидно, він походить від останнього. Низь – це єдина техніка, коли лицевий бік узору утворюється з вивороту. На голку набирають завжди непарну кількість горизонтальних ниток і

вишивають по всій ширині малюнка з покрайницею. У комплексі з низинкою часто застосовували техніки «в прикріп» і лічильна гладь. У першій з них обриси орнаментальних мотивів творили простою низинкою, а проміжок посередині заповнювали прикладеною поверх ниткою, що прикріплювалася до тканини способом «у прикріп». Іноді проміжки, які утворювалися у низинній рамці полотна, зашивали лічильною гладдю [8].

Наприкінці XIX ст. техніка «хрестик» стала відомою в усіх східнослов'янських країнах. Панівне місце поміж інших технік «хрестик» почав здобувати в останній чверті XIX ст. Поширення фабричних тканини (міткалю, перкалю, маркизету тощо), бавовняних різнокольорових ниток, паперових зразків узорів для вишивання («десені») витіснило своєрідні селянські орнаменти і замінило безліч швів універсальним хрестиком [8].

Хрестик витіснив традиційні монохромні вишивки, оскільки давав змогу вводити кожний новий колір, не порушивши водночас заданої композиції візерунка, але змінивши загальне звучання орнаменту. Навіть один-єдиний хрестик, вишитий іншим кольором, здатний підсилити чи змінити колорит та художню тональність орнаментального мотиву. Мобільність хрестикової техніки породжує необмежені можливості у створенні різноманітних композицій геометричного, рослинного та інших стилів орнаменту. Саме така невимогливість і незалежність від сировини, а також порівняно легке виконання стали причиною широкого розповсюдження цього способу вишивання [8].

При використанні техніки «виколювання» дірочки проколювали гострим предметом, наприклад, веретеном, а краї закріплювали густо покладеними прямими стібками. Для шиття брали ручнопрядені лляні нитки, попередньо запечені у тісті, що надавали їм жовтавого кольору. Також інколи для отвору розсували нитки у центрі орнаментального елемента і вводили голку в одне і те ж місце навколо дірочки, щільно закріплюючи її нитками. З відповідно розміщених дірочок на тканині утворювали ажурний узор з геометричних мотивів. Легкість і прозорість таких орнаментів підсилювали

білі чи сизі (колір натурального лляного прядива) нитки, які використовували у такій техніці [8].

Під час застосування техніки «вирізування» на полотні утворюються ажурні просвіти. Для цього спочатку обробляли контур сітки качалочковою лиштвою чи обметницею, після чого тканину в потрібних місцях вирізували. Зазвичай в Україні вирізування виконували білими нитками і лише на Поділлі для цього використовували кольорові нитки [8].

Для шиття технікою «верхоплут» чоловічих вишитих сорочок використовували різнокольорові вовняні і заплочеві нитки, жіночих – ручнопрядені лляні чи бавовняні нитки білого кольору. Здебільшого верхоплутом вишивали монохромні візерунки. Цей шов поєднували з ретязю, лічильною гладдю, вирізуванням. На чоловічих сорочках оздоблювали комірці, на жіночих – уставки [8].

Технікою «лічильна гладь» оздоблювалися чоловічі й жіночі сорочки, рушники. Зазвичай вона супроводжує техніки виколювання і вирізування. Вишиваючи цією технікою, стібки кладуть паралельно до ниток основи чи піткання. Кожен стібок віддалений один від одного на одну нитку. Лічильна гладь є технікою «позитивною двобічною», коли узор ідентичний з лиця і з вивороту [8].

Вишиваючи «стебловим» швом, петлі викладали довкола голки на полотні, або в неї втягували подвійну нитку і вишивали швом «позад голкою» так, щоб її кінець проходив між двома нитками. Останній варіант був поширенішим у народній вишивці [8].

Шов «ланцюжок» є обов'язковою технікою під час вишивання сухозліткою. В орнаментальній лінійно-рамковій композиції ланцюжком виокремлювали різні мотиви. Однак цією технікою легко і мобільно можна вишивати різноманітні складні конфігурації. У 20-х роках ХХ ст. ланцюжок майже повністю витісняє трудомісткішу техніку «ретязь» [8].

Швом «козлик» оздоблювали сорочки, сукняний та хутрянний одяг. При вишиванні «козликом» вживали вовняні, конопляні та бавовняні нитки. Цей

спосіб не регламентується точним рахунком ниток – косі стібки на лицевому боці прокладаються в прямокутній клітці. На звороті утворюються прямі стібки здебільшого горизонтального напрямку [8].

Як спосіб оздоблення тканини техніка «мережка» дещо відмінна від інших технік вишивання. Поряд з цим усі прийоми, які характерні для інших технік, наявні і в мережках (наскрізний стібок за лічбою ниток). В основі деяких мережок лежать такі техніки вишивання, як «обметиця», «вишивка по настилу», «півхрестик». Відмінність мережки полягає в тому, що під час її виконання заздалегідь необхідно підготувати розріджену фактуру полотна. Тому так шити можна лише на тканинах з полотняним переплетінням основи й підкання [8].

Мережки, виконані на одній смужці витягнутих ниток, називаються простими, а на кількох смужках, розділених між собою стрічками тканини, або на сітці, зробленій на вертикально і горизонтально витягнутих нитках, – складними.

Мережки на сорочках – це різноманітні комбінації з одинарними прутиками (подвійний прутик, схрещений прутик тощо) та вишивкою по настилу. При цьому кожен прутик щільно обвивається одним чи кількома витками робочої нитки, залежно від малюнка заданого орнаменту. Прутик виступає своєю кліткою на тканині (як при вишиванні хрестиком) [8].

Серед інших технік вишивки називають такі як змережування, обметиця, техніки горизонтальних стібків (мотане, кафасор, поверхниця, набирування), «курячий брід», ретязь, штампівка, стебнівка, «колодки», розчохи», «качалочки», гаптування тощо.

Також в межах дослідження варто розглянути художньо-технологічні особливості вишивки стрічками.

Встановлено, що для вишивки стрічками застосовуються спеціальні голки з подовженим вушком для легкого заведення стрічки. У вишиванні важливо рівномірно натягнути тканину, тому для цього знадобляться звичайні п'яльця. Ще потрібні нитки і ножиці.

Під час виготовлення вишитих виробів використовують стрічки з органзи, штучного шовку, атласу різноманітних кольорів і відтінків, різної ширини від 3 мм до 5 см [9].

Тканина повинна бути міцною і утримувати стібки. Для цього можна використовувати різноманітні матеріали: рогожка, льон, полотно, мішківина, габардин тощо [9].

Вишивка стрічками різних квітів (троянди, айстри, ромашки, волошки, та й будь-яких інших), бутонів і листя дає змогу досягти просто феєричного ефекту. Об'ємна, блискуча, різнобарвна, ця вишивка виглядає по-королівськи. Тим не менш, особливою цю техніку назвати важко, так як вона мало відрізняється від традиційної вишивки нитками. Єдина відмінність – застосування «стрічкового стібка» [9].

Основними стібками, які використовують у вишивці стрічками називають наступні:

- прямий стібок. Це найпростіший стібок, який лежить в основі будь-якої вишивки (і вишивка стрічками не виняток). Різноманітним такий стібок зробить його довжина і ступінь натягу стрічки;

- французький вузлик. Елемент вишивки рококо. Величина французького вузлика залежить від числа обертів стрічки навколо голки;

- стрічковий (японський) стібок. Тут стрічка пропускається не тільки через тканину, а й через саму себе. Залежно від того, як далеко від краю (кромки) стрічки роблять прокол для такого стібка, досягаються цікаві ефекти у створенні флористичних малюнків;

- петля з прикріпом – шов для вишивання квіткових бутонів, пелюсток і листя;

- напівпетля з прикріпом – використовується при вишиванні чашок бутонів і листя квітів;

- павутинка – особливий вид стібка, використовуваний при вишивці стрічками троянди. Троянда, вишита стрічками за допомогою такого стібка, виглядає майже як справжня. Спочатку потрібно визначити розмір

майбутньої квітки, зробити п'ять радіальних (кругових) стібків і пропустити через них стрічку. Роблять вишивку стрічками троянди, починаючи з центру, протягуючи і укладаючи стрічку під і над стібками, імітуючи пелюстки [10].

В межах дослідження також доцільно розкрити художньо-технологічні особливості виконання художніх творів технікою фелтингу, адже ідейним задумом майбутнього художнього твору є створення вишитої композиції на вовняному полотні.

Фелтингом називають один із найдавніших видів декоративного мистецтва. Валяння може стати захоплюючим хобі для початківців. Майстри вважають фелтинг стилем роботи, який поступово вдосконалюється з практикою, проте головним є правильно підібрати техніки виготовлення виробі із вовни.

Розрізняють два способи фелтингу: мокрий та сухий.

Мокре валяння – це метод з'єднання та ущільнення волокон вовни, які спочатку змочують у мильній воді, а потім натирають до тих пір, поки тканина не стане однакової товщини. Окремі волокна вовни покриті дрібними лусочками. При застосуванні води і тиску від розтирання лусочки розкриваються, і волокна сплутуються разом. Коли вовна висихає, волокна залишаються сплутаними [11].

Найпоширенішим та найпростішим методом мокрого валяння є укладання вовни перпендикулярними шарами, які потім змочуються водою з милом. Однією із новітніх технік є нунофелтинг, який дає змогу створювати унікальні текстури та візерунки на полотні [11].

Сухе валяння означає, що окремі пасма здебільшого плетуться за допомогою гострих голок, поки вони не утворюють сплутану тканину. Сухе валяння – це процес декорування тканин сухими пасмами або листами вовни. Голка для валяння служить для вдавлювання волокон у волокна основної тканини та кріплення конструкції до тканини [11].

Валяння голкою – найпоширеніша техніка сухого валяння. Для цього не потрібно ні мило, ні вода, а лише голки та вовна. Валяння голкою ідеально підходить для додавання тонких деталей у художній твір [11].

Отже, техніки вишивки та фелтингу, які застосовують для створення художніх творів, є досить різноманітними. Виникли вони дуже давно, а розвиватись продовжують і сьогодні, адже з'являються різноманітні поєднання швів та нові способи фелтингу. Варто зазначити, що у техніці фелтингу можна не лише створювати декоративні та ужиткові вироби, але й валяне полотно, яке може стати основою для майбутнього художнього твору, виконаного технікою вишивки нитками, стрічками, намистинами тощо.

1.3 Ідея та художньо-образне обґрунтування декоративного панно «Серпанковий цвіт» за мотивами творчості Катерини Білокур

Мабуть, однією з найвидатніших та найталановитіших художниць нашої батьківщини можна без сумніву назвати Катерину Білокур. Ця самобутня, гармонійна, витончена у своїй творчості майстриня створила безліч вражаючих за колоритом та майстерністю робіт [12]

Життєвий та творчий шлях Катерини Білокур становить невід'ємну частину декоративного мистецтва України. Художня спадщина знаменитої народної майстрині відрізняється своєю оригінальністю й неповторністю. Вона вражає своїм органічним поєднанням. Рідкісний талант Катерини Білокур проявився в декоративному живописі. Унікальне за своїми художніми якостями відтворення форм живої природи (польових квітів, полів тощо) є культурною спадщиною України і прикрашає зали багатьох музеїв по всьому світу [13].

Народилася майбутня художниця у селі Богданівка Полтавської губернії, а сьогодні – Київської області. У 6-7 років Катерина навчилася

читати і батьки вирішили не віддавати її до школи, бо вона і так вміє читати, а економія на одязі та взутті величезна. Зрештою, це дуже вплинуло на долю Катерини, бо завадило їй отримати художню освіту, а також зробити виставки картин – скрізь треба було мати документ про освіту [14].

Дуже рано Катерина почала проявляти хист і любов до малювання. Вона могла розмалювати стіни шматком деревного вугілля, або таємно забрати з хати шматок полотна і бігти в поле малювати. Дівчина робила власноруч пензлі з шерсті тварин і гілочок дерев, а фарбами були настої буряків, бузини, калини [14].

Переважно Катерина Білокур малювала квіти. Вона часто поєднувала в одній картині весну і осінь [12]. Окрім квітів, вона є автором пейзажів та портретів.

На її живопис говорили –«вишивка», адже Катерина детально виписувала олійними фарбами зображення на полотні, ніби «вишиваючи» його. Білокур у своїй автобіографії пише, що вона «тіпала, микала, пряла, ткала, шила», «білила», створювала «гарні вишивки». За словами художниці, полотно – це насамперед те, що можна вишити, навіть якщо воно намальоване олією. Її олійний живопис вінчає та розкриває ідею полотна, а також української вишивки [15].

Кожна квіточка, гілочка, ягідка в рослинному світі художниці любовно, ретельно виписані, виділені, обведені світлим обідком. У рослинних композиціях художниці немає єдиного джерела світла; різні елементи освітлені неоднаково і кожний має, так би мовити, свою точку зору. У рослинному світі Катерини Білокур кожна деталь добре диференційована, виписані навіть прожилки пелюсток, і, попри численність об'єктів – квітів, овочів, фруктів – композиція в цілому не розпадається, а тримається дуже добре, картина залишає враження завершеного, замкнутого в собі світу. До того ж жодна деталь не губиться, а виграє, демонструючи себе. На багатьох її полотнах квіти випромінюють світло [15].

Доля звела Катерину Білокур із оперною співачкою Оксаною Петрусенко. Роботи художниці співачку надзвичайно вразили й вона попросила інших артистів звернути увагу на художницю-самоучку. Так розпочалося нове життя Катерини Білокур. Її полотна виставлялися у різних містах. Під час виставки в Парижі Пабло Пікассо звернув увагу на самобутню українську художницю Катерину Білокур. Він сказав: «Якби у нас була художниця такого рівня майстерності, ми б змусили весь світ заговорити про неї!» [15].

Катерину Білокур прийняли до Спілки художників України, а також вона отримала звання народної художниці України [15].

Мальовничий світ Катерини Білокур дивовижно цілісний, який демонструє природу «безневільними квітами» та сприймається із нестримною стихією. Катерина Білокур була далекою і за обставинами свого життя і за своїм внутрішнім світом від подібних культурологічних інтелектуальних шукань. Художниця і на сьогодні являється феноменальним явищем, особою утаємниченою, культовою, знаковою і, – безперечно геніальною [16].

Складовою творчості Катерини Білокур була навколишня природа, її власна інтуїція та суто народна творчість. Художниця працювала в стилі міфотворчості, але створила власну дивну казку, прекрасну і омріяну, в чомусь глибокому, що стає вираженням сюрреалістичних пошуків. У живописному світі Катерини Білокур простежуються естетичні уподобання та жанрова визначеність [16].

Особливо характерні для Катерини Білокур великі композиції без певного сюжету. Квіти – в поодиноких випадках – єдині мешканці її картин, їх зображення – поза класичним натюрмортом або пейзажем. Художниця старанно копіює рослини з природи і водночас по-своєму інтерпретує світ, у якому вони мають існувати. Це ніби влаштовує природний стан – сутінки, світанок, жаркий день [17]. У додатку В розміщені окремі живописні твори Катерини Білокур.

Талановита художниця малювала сюжети з природи так, що їх не можливо було відрізнити від оригіналу. Дивує мистецька одержимість Катерини Білокур, її вміння проникати у світ природи, прислухатися до мови дерев, вітрів, квітів [12].

В межах дипломного проєктування було заплановано виконати квіткову композицію за мотивами творчості Катерини Білокур, застосовуючи техніки «вишивки» та «фелтингу». Джерелом натхнення для майбутнього декоративного панно «Серпанковий цвіт» послугувала робота художниці «Букет квітів» (див. додаток В, рисунок В.1).

Ідейним задумом декоративного панно «Серпанковий цвіт» є відтворення квіткової композиції, оповитої легким квітковим туманом. У якості тла використано вовняне полотно, кольорова гама якого наближена до трави саду, на яку опустився серпанок – легкий ранковий туман. Квіти, які зображенні на панно – це ті квіти, які бачила навколо себе та любила зображати Катерина Білокур.

В контексті дослідження варто звернутись до символічного значення квітів, що зображені на декоративному панно «Серпанковий цвіт».

З найдавніших часів одним із кращих засобів вираження людських почуттів у повсякденному житті є квіти, які традиційно несуть в собі не лише естетичні емоції, але й здійснюють певний зв'язок зі світом прекрасного, є джерелом натхнення, творчих ідей і душевної рівноваги [18].

Загалом у декоративному мистецтві квіти символізують дітей, дівчаток і є символом безтурботності, розквіту духовного життя. Поклоніння квітучій рослині супроводжувало людину протягом усього його життя і навіть після його смерті. В Україні споконвіку шанують квіти – немає жодного українського дому, біля якого дбайливі руки господині не влаштували б яскравих квіткових острівців. Вони радують око, ніжно хвилюють душу, міцно прив'язують серця до своїх домівок. Вони цвітуть на вишитих рушниках, скатертинах, серветках тощо. Квіткові орнаменти прикрашають

печі, стіни будинку та предмети його інтер'єру. Крім того, квіти присутні на нашому національному одязі та символізують доброту, щирість душі [19].

Варто зазначити, що Катерина Білокур старалась ретельно відтворювати форми рослинного світу та черпала своє натхнення з майже наукового знання природи. Так, у її творчості квітка за характером зображення є реалістичною і не має зв'язків з орнаментальними структурами і становить у її творах «феномен буттєвості, феномен невмирущої духовності життя» [4, с. 74]. Рослинні композиції художниці відзначаються надзвичайною динамічністю.

Декоративне панно «Серпанковий цвіт» поєднує такі квіти як білі й жовті ромашки, волошки, півонії, майори (цинії), чорнобривці, бузок, ешольція, гіацинти, а також грона калини та трави. Кожен елемент композиції має власне символічне значення, яке доцільно розкрити детальніше.

Ромашка є символом чистого кохання, юності, доброти, ніжності та шлюбної відданості й вірності. Ромашці довіряють, як довіряють Сонцю. Бо в неї є дуже важливий сонячний елемент – золота серцевина. Ще її називають рум'янком або рум'янцем. Ромашка – символ традиційного душевного, інтимного вибору за принципом «любить - не любить» [20].

Ромашка є священною і асоціюється з норвезькою богинею кохання та шлюбу Фрейєю. У багатьох культурах ромашка також означає почуття власної гідності, нагадує про чистоту і невинність душі, повертає нас до справжнього «Я» [20].

У середні віки ромашка була незаперечним символом кохання, навіть вище королеви квітів – троянди. Коли під час лицарського змагання жінка прикріплювала ромашки до обладунків, це означало, що лицар може запропонувати їй руку і серце в разі перемоги. У середньовічному мистецтві ромашки були квітами Діви Марії, покровительки чистоти і вічної материнської любові [20].

В українському світосприйнятті волошка символізує простоту і ніжність. Ця квітка є символом ніжної і тонкої душевної краси, праведності і святості, душевної чистоти, скромності та привітності. У народі є така легенда про волошки. Жив-був молодий і красивий хлопець. На Зелені свята його заманила русалка в поле, полоскотала і перетворила в блакитну квітку. З тих пір ці красиві, але трохи сумні, квіти ростуть у полі. І називаються вони по імені хлопця – Василько. Волошки є дуже ароматними квітами, які раніше ставили за іконами, прикрашеними хрестами у церквах. Волошки також вважають символом святості, сердечності і ввічливості [19].

Півонія вважається символом розквіту дівочої краси й жіночої зрілості. Півонії мають щирю та відкриту енергію, незмінну чистоту і силу зцілення. Також ця рослина символізує любов, шлюб. Значення цього символу – не тільки любов, але й багатство та процвітання. Півонія – царська, велична квітка любові, щастя, удачі, довголіття, елегантності, знатності. Це національна квітка Китаю, де вона відома як «квітка багатства та честі». Це означає грацію, жіночу красу і любовні почуття молодості. Півонії часто згадуються в романтичній китайській поезії та літературі і використовуються як основні мотиви декоративного мистецтва, їх зображення можна зустріти на порцеляні та гобеленах. У фен-шуй рослина використовується для залучення романтики, багатства і удачі [21].

Квіткові рослини, яких в ботанічній номенклатурі називається цинією, в народі називають просто майорами. Краса та унікальність цинії дуже індивідуальна, адже вона яскрава та абсолютно незвичайна за красою рослина, що буквально зачаровує погляд поєднанням багатющого спектру фарб. Ці фарби невимовно прикрашають сад влітку, а восени цинія оживляє смутні осінні фарби, подовжуючи сонячне літо [22]. Майори, або цинія, є символом постійності, доброти та великодушності.

Традиційними елементами українського вінка є чорнобривці. Ці квіти є символом вірності і відданості. Вважається, що чорнобривці запалюють любов у серці. Так, дівчина носила на голові вінок із цих квітів, щоб юнак не

забув дороги до коханої і ніколи не зрадив її. Яскраві бутони чорнобривців уособлюють образ хороброго юнака – чорнобривого, сильного і чарівного [23].

Бузок вважають символом розквіту, ніжності та молодості. У Латвії квітка символізує дружбу і мир, тому її зображено на гербі міста Сігулда. В Англії цю рослину вважають символом відмови і нещастя. У Китаї значення квітки пов'язане з буддизмом і просвітленням, в Україні означає свіжість і розквіт молодості, у Греції й на Кіпрі – символ Великодня; на Сході – сумне розставання закоханих. А астрологи всього світу поєднують бузок зі знаком Тельця [23].

Квітка ешольція відноситься до сімейства макових. Відомо, що ешольція носить назву «каліфорнійський мак», оскільки її завезли з західної частини Північної Америки. Вона виступає квіткою-символом штату Каліфорнія [23].

Гіацинт є однією із найромантичніших квіток. Греки вважали, що створив його Аполлон із крові прекрасного юнака, який трагічно загинув на змаганні через кохання. Гіацинт перекладається з грецької як «квітка дощів»: на своїй батьківщині, в Малій та Середньої Азії, вони розпускаються лише у сезон теплих дощів. Після того, як греки заснували там колонії, ця квітка потрапила до них і стала неймовірно популярною. Гіацинт був улюбленцем і жителів Сходу, вони називали його «локони гурій». В європейській культурі гіацинт є символом спокою, розсудливості та небесного натхнення, він стимулює творчу енергію та допомагає вибратися з безвихідних ситуацій. Це квітка сонячного бога, символ зелені та зростання [23].

Завжди любили та шанували в Україні й струнку калину, яка згодом стала сприйматися як національне надбання. Калина здавна є уособленням добра, миру, благодаті та кохання [23].

Калина приваблює своєю красою і влітку, коли вона квітне, і восени, коли її листя набуває багряного кольору, і взимку, коли на фоні білого снігу яскраво червоніють її ягоди. Калина була невід'ємним елементом у

вишиванках. Також нерідко можна було побачити вінки з калиною. З гілок калини чоловіки робили сопілки та колиски для немовлят. Традиційно калиною прикрашали коровай для молодих, а на весільному рушнику вишиті калина з дубом були символами дівочої тендітності та чоловічої мужності. На святковому столі перед одруженими також красувався букет із гілочок дуба та калини. [23].

Отже, у ідею та художньо-образне рішення композиції декоративного панно «Серпанковий цвіт» закладено особливості творчості української художниці, представниці напряму наївного мистецтва, майстрині народного декоративного розпису Катерини Білокур.

2 ХУДОЖНЬО-КОМПОЗИЦІЙНІ ТА ТЕХНОЛОГО-МАТЕРІАЛОЗНАВЧІ АСПЕКТИ ВИКОНАННЯ ДЕКОРАТИВНОГО ПАННО «СЕРПАНКОВИЙ ЦВІТ»

2.1 Композиційні та художні особливості виконаного декоративного панно «Серпанковий цвіт»

Одним із популярних на сьогодні стилів інтер'єру є сучасний мінімалізм. У ньому все зручно, естетично і не перевантажено, цінується світло і простір. Все це диктує свої умови щодо вибору декору в інтер'єрі [24].

Відповідним декором може слугувати панно, виготовлене із будь-яких матеріалів. Панно називають оригінальне декоративне доповнення для витонченого інтер'єру.

В межах дипломного проектування було прийнято рішення оформити творчий задум у вигляді декоративного панно.

З метою визначення композиційних та художніх особливостей виконаного декоративного панно «Серпанковий цвіт» варто зазначити, що художній твір виконується за певними законами композиції.

Термін «композиція» зазвичай вживається у двох значеннях. З одного боку, композиція – це побудова художнього твору, що визначається його змістом, призначенням і характером. З іншого боку, композицією називають сам твір, тобто кінцевий результат митця. Композиція є одним з основних організуючих компонентів кожного художнього твору. Саме композиція надає їй цілісності, підпорядковує її елементи один одному і цілому [25].

При складанні композиції слід звернути увагу на підпорядкованість декоративних елементів. В орнаментальній композиції основні елементи виділяються за розміром, кольором і центральним розташуванням. Незначні

елементи, які доповнюють і відтіняють їх роль і значення, повинні бути пластично пов'язані з ними [26].

Певний вплив на глядача має композиційне рішення. Застосовуючи ритмічний поділ елементів композиційної будови вертикальними, горизонтальними лініями, колами, дугами чи півколами, розширюються виражальні можливості художнього твору [26].

Цінність художнього твору залежить від ступеня розкриття його змісту, ідей. Розмірковуючи над сюжетом, художник звертає увагу не тільки на те, як він буде виглядати в остаточному варіанті, а й на зміст. Важливим є наявність зв'язку між формою та змістом, призначенням, а також між художнім задумом, конструкцією та окремими структурними елементами твору.

Тому доцільно детальніше охарактеризувати засоби композиції, які присутні у виконаному декоративному панно «Серпанковий цвіт».

Варто зауважити, що виконаний художній твір не є канонічним. Композиція заснована на законах традиції та цілісності. Традиційність проявляється дотриманням технології вишивки різними матеріалами.

Новизна художнього твору проявляється у застосуванні вишивальних швів на поверхні вовняного полотна. Художній твір підпорядковано закону цілісності, адже композиція створює враження завершеності та гармонії.

Композиції художнього твору сприймається цілісно, композиційним центром в межах прямокутної форми панно є букет квітів.

У художньому творі присутні динамічні елементи, зокрема це діагональний напрям розташування вовняних пасм, які відтворюють трав'яний килим у серпанковому тумані. Також сам букет квітів спрямовано по діагоналі. Тут наявне і ритмічне розташування елементів композиції. Проте цілісно букет квітів сприймається як статична форма.

Композиція художнього твору є асиметричною. Асиметрія – відсутність або порушення симетричного розташування елементів композиції. Єдність, цілісність є метою побудови асиметричної композиції

точно так само симетричний. Але, на відміну від симетричної композиції, в асиметричній композиції необхідно досягнути візуального балансу [27].

У композиції присутні також такі засоби як метричність та ритмічність. Метричність характеризується повторюваністю однакових елементів та інтервалів між ними. Ритмічна композиція за рахунок чергування елементів зі зміною розмірів або відстані між ними. Ритмічна повторюваність вносить певну динаміку в одноманітний темп чергування елементів.

Серед засобів, які також властиві композиції декоративного панно можна виділити такі як контраст, нюанс, тотожність.

Контраст – це різка відмінність між елементами композиції. При його використанні сильніше розкриваються художні якості кожного елемента. Він може бути стриманим і загостреним. Стриманий контраст проявляється при різкій відмінності другорядних елементів. Різкий контраст виникає, коли основний елемент різко відрізняється від другорядних. Це може виражатися в розмірах, розташуванні, кольорі, пластичності форми. З ним композиція набуває динамізму та найбільшої активності щодо впливу на глядача [28].

Нюанс, що присутній у роботі, виражається як незначна відмінність або перехід одного в один споріднених кольорів.

Крайніми полюсами співвідношення «нюанс-контраст» є повна подібність або тотожність елементів, з одного боку, і їх повна полярність або протилежність, з іншого. Тотожність у роботі можна виявити у формі ягід калини.

Композиція художнього твору є пропорційною, оскільки окремі елементи співвідносяться між собою та в цілому до виробу.

Загальний колорит декоративного панно «Серпанковий цвіт» є ясним, насиченим, поліхромним. Кількість теплих та холодних кольорів у художньому творі збалансовано. Обрана кольорова гамма твору підкреслює його смислове навантаження. Тому варто розкрити детальніше й символічне значення використаних кольорів, серед яких є білий, жовтий, помаранчевий, червоний, зелений, синій, блакитний та їх відтінки.

Білий нейтральний, все підкреслює і збільшує. Тому білі квіти (ромашки, бузок та ін.) – символ невинності, чистоти, радості. Він асоціюється з денним світлом, магичною силою, прихованою в молоці та яйцях [29].

Жовтий колір – теплий, веселий. Символізує світло, радість, повагу. Жовтий вважають кольором золота, стиглих колосків пшениці, жита, ячменю. В Україні жовтий колір сприймається як колір ревнощів, зради, тому жовті квіти чорнобривців, хризантем, звіробою рідко дарують дівчатам і жінкам [29].

Помаранчевий колір – веселий, вогненний, символізує владу, розкіш, сонце, радість, марнославство [29].

Червоний колір символізує радість, красу, любов і повноту життя. Його символіка неоднозначна. З одного боку – енергійний, активний, символізує повноту життя, свободу, урочистість, радість, з іншого – ворожнечу помсти, війни, агресії. Має цілющі властивості, захищає від «вроків» і чаклунства [29].

Синій колір – спокійний, сентиментальний, серйозний. Символізує довіру, нескінченність, смуток. Це колір неба і моря. У християнській культурі він асоціюється з вічною божественною істиною. Сині квіти цикорію, волошки, незабудки, фіалки символізують ніжність, смирення, легкий смуток, віддаленість. «Блакитна кров» свідчить про благородне походження людини [29].

Зелений – колір трави, листя. Він спокійний і символізує мир, спокій, надію, силу. У багатьох народів зелений є ознакою молодості, надії, радості, але в той же час незрілості, недосконалості. Лісові насадження, лугові трави або зелене оточення заспокійливо діють на збуджених людей, хоча інтенсивний зелений колір може пригнічувати [29].

Для фону обрано поєднання синього і зеленого кольорів, що символізує мир, спокій, гармонію, життя і зростання, благородство, ніжність і вірність, Зелений в психології важливий як живий, свіжий, ніжний, заспокійливий,

насичений. Він має заспокійливу дію, єднає людей з природою, допомагає бути ближче один до одного [30]. Синій в психології символізує легкість, розум, ніжність, стабільність, легку пасивність, чистоту [30].

Отже, визначивши композиційні та художні особливості виконаного декоративного панно «Серпанковий цвіт» за мотивами творів Катерини Білокур можна стверджувати, що художньому твору властиві гармонічність та цілісність, а творчий задум розкрито. Його зовнішній вигляд вважається цілком завершеним.

2.2 Матеріалознавчі аспекти виконання декоративного панно «Серпанковий цвіт» техніками вишивки та фелтингу

Матеріалами для вишивання є основа, на якій вишивають, – полотно, замша, шкіра тощо, а також те, чим вишивають, тобто нитки з льону чи конопель, бісер, вовняна пряжа. Народні майстри й художники вишивають на натуральних тканинах – полотнах (часто домашнього виготовлення), маркізеті, крепдешині, батисті та ін.

Згідно ідейного задуму для виготовлення декоративного панно потрібно застосувати полотно із вовни, тому для основи основним витратним матеріалом є овеча вовна. Найчастіше використовують вовну мериноса, рідше – новозеландську або слівер [31].

За складом та способом виробництва овечу вовну поділяють на такі види:

а) груба овеча вовна: світла і темна (див. додаток Г, рисунок Г.1). До її складу входять: пух, перехідні волокна, мертвий волос або сухий та ость. Застосовують таку вовну для виготовлення килимів та валянок;

б) напівгруба вовна (однорідна) складається з волокон ості. Характерним для неї є те, що в неї хвилясті і кучеряві завитки. Використовують її для виготовлення валянок, пальто, іграшок;

в) тонка вовна, що у загальній масі складається з тонких і дрібних волокон довжина і товщина яких однакові. Зазвичай її використовують для декоративних проектів;

г) напівтонка вовна складається з волокон пуху або перехідного волоса. Характеризується однорідністю довжини та товщини, має більші завитки ніж тонка вовна. За своїми властивостями напівтонка вовна майже однакова з тонкою. Використовується для декоративних проектів;

д) слівер – розчесана овеча вовна, без остьових волосків (див. додаток Г, рисунок Г.3). Використовують як основа для валяння, що передбачає поступове викладання на неї вовни інших кольорів;

е) очіс – дрібні волоски з овечої вовни (див. додаток Г, рисунок Г.2) Використовуються для виготовлення повсті, як підкладка при виготовленні килимків, а також для набивання шитих іграшок;

ж) вибіленка – розчесана, витягнута і вибілена овеча вовна. Використовується як поверхня, на якій пізніше створюють світлий фон [31];

з) кардочес – вовна, яку було пропущено через спеціальний пристрій, так звану кардочесальну машину.(див. додаток Г, рисунок Г.5). У кардочеса шерстинки мають відносно невелику довжину і різнобічну спрямованість. Зовні це нагадує вату, тому кардочес іноді так і називають – вовняна вата. Із кардочеса виготовляють речі, яким властиві певна товщина й цупка фактура: намисто, іграшки, валянки, сумки, капелюхи тощо;

и) гребінна стрічка, ще одна назва якої топс – це вовна, яка має вигляд довгих рівних пасм (див.додаток Г, рисунок Г.4) [31].

У вигляді гребінної стрічки переважно виробляють мериносову («меринос» – порода тонкорунних овець) вовну (див. додаток А, рисунок А.6) [31].

Для створення основи до декоративного панно «Серпанковий цвіт» було використано «гребінну стрічку», кольорова гама якої відповідає творчому задуму (див. додаток Д, рисунок Д.1). Також потрібен теплий мильний розчин.

Валяння вовни мокрим способом починається з того, що потрібно розстелити бульбашкову плівку рифленою поверхнею вгору (див. додаток Б, рисунок Б.2). Саме завдяки бульбашковій плівці можна розпочинати роботу.

Для того, щоб надійно зафіксувати вовну, потрібна будівельно-фасадна сітка (див. додаток Д, рисунок Д.3). Бажано використовувати дрібну сітку 2,5 мм × 2,5 мм.

Для оздоблення основи панно вишивкою згідно із творчим рішенням потрібні атласні стрічки різної товщини (0,3 см, 0,6 см, 1,0 см), нитки муліне та напіввовняні, бісер, намистини (див. додаток Д, рисунки Д.4–Д.6).

Багата палітра кольорів атласних стрічок, стійкість їх барвників гарантують високу художню цінність одержуваного зображення і відсутність переходу барвника на основу при пранні. Атласні стрічки характеризуються особливим переплетенням ниток і чіткими зовнішніми відмінностями лицьової сторони від зворотної [32].

Для виготовлення декоративного панно «Серпанковий цвіт» стануть у нагоді такі інструменти та пристосування як голка, наперсток і ножиці.

Задля встановлення вартості виготовленого декоративного панно «Серпанковий цвіт» за мотивами творі Катерини Білокур було деталізовано матеріальні витрати та представлено їх у вигляді таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Калькуляція витрат

№ з/п	Назва матеріалу	Ціна за одиницю, грн	Потрібна кількість	Вартість, грн
1	2	3	4	5
1	Вовна для валяння (гребінна стрічка) темного синього кольору	40,00	100 г	80,00
2	Вовна для валяння (гребінна стрічка) блакитного кольору	40,00	50 гр	40,00
3	Вовна для валяння (гребінна стрічка) темного зеленого кольору	40,00	100 гр	80,00
4	Вовна для валяння (гребінна стрічка) зеленого кольору	40,00	100 гр	80,00
5	Вовна для валяння (гребінна стрічка) світло зеленого кольору	40,00	50 гр	40,00
6	Вовна для валяння (гребінна стрічка) світло фіолетового кольору	40,00	50 гр	40,00
7	Вовна для валяння (гребінна стрічка) Бежевого кольору	40,00	50 гр	40,00
8	Мило	35,00	250 мл	35,00

Продовження таблиці 2.1

1	2	3	4	5
9	Стрічки атласна білого кольору	1,50	10 м	15,00
10	Стрічки атласна жовтого кольору	1,50	3 м	4,50
11	Стрічки атласна зеленого кольору	1,50	6 м	9,00
12	Стрічки атласна темно зеленого кольору	1,50	6 м	9,00
13	Стрічки атласна світло зеленого кольору	1,50	6 м	9,00
14	Стрічки атласна світло рожевого кольору	1,50	4 м	6,00
15	Стрічки атласна темно рожевого кольору	1,50	4 м	6,00
16	Стрічки атласна бордового кольору	1,50	4 м	6,00
17	Нитки муліне синього кольору	7,00	21 м	21,00
18	Нитки муліне блакитного кольору	7,00	21 м	21,00
19	Нитки муліне фіолетового кольору	7,00	16 м	16,00
20	Нитки муліне світло фіолетового кольору	7,00	16 м	16,00
21	Нитки муліне темно синього кольору	7,00	16 м	16,00

Кінець таблиці 2.1

1	2	3	4	5
22	Нитки муліне темно бордового кольору	7,00	21 м	21,00
23	Нитки муліне рожевого кольору	7,00	21 м	21,00
24	Нитки муліне світло рожевого кольору	7,00	21 м	21,00
25	Нитки муліне білого кольору	7,00	8 м	7,00
26	Намистини червоного кольору	1,80	65 шт	117
27	Намистини рожевого кольору	3,00	5 шт	15,00
28	Підрамник	102 грн.	1 шт.	102 грн.
			Всього	893,50 грн.

З'ясовано вартість матеріалів для виготовлення декоративного панно «Серпанковий цвіт» за мотивами творів Катерини Білокур, яка склала 893,50 грн.

Отже, встановлено, що основними матеріалами для виконання декоративного панно «Серпанковий цвіт» є вовна, бульбашкова плівка, будівельно-фасадна сітка, мило, атласні стрічки, нитки муліне та напіввовняні, намистини різних розмірів. Також деталізовано матеріальні витрати на виготовлення декоративного панно.

2.3 Технологічні особливості та послідовність виконання декоративного панно «Серпанковий цвіт»

Для виготовлення основи декоративного панно застосовано мокрий спосіб фелтингу, або мокре валяння. Підготувавши усі необхідні матеріали та пристосування, було здійснено пошарову викладку вовни. Кожен із шарів викладався у іншому напрямку. Наступний етапом стало змочування вовни та заповнення килимка мильною водою. Після цього роботу накрито плівкою та здійснено механічний вплив на плівку з метою з'єднання волокон вовни. Далі виконано прокатування килимка у ролоні, доки вовна не стане однорідною масою. Тоді за допомогою фізичних зусиль потрібно м'яти на розріднювати полотно, витискаючи воду. Полотно на останньому етапі було промито чистою водою, віджате та просушене у розгорнутому вигляді.

Наступним етапом роботи є перехід до нанесення ескізу на полотно за допомогою вирізаних паперових форм елементів квіткової композиції. Після фіксації усіх паперових елементів розпочато роботу над вишивкою.

Під час виконання вишивки стрічками було застосовано такі шви як «прямий стібок», «стрічковий стібок із завитком», «перекручений стібок», «французький вузлик». Таким способом нашивались ромашки, чорнобривці, трави, стебла та частинки листя квітів. Бутони півоній виготовлено за допомогою обплетення тонкою стрічкою намистин рожевого кольору.

У декоративному панно квіти волошок, півоній, гіацинтів, а також серединки до квітів, листя та окремі стебла виконано за допомогою ниток муліне та напіввовняних. У процесі роботи застосовано такі шви як «декоративна гладь», «набірний шов», «плетений шов», «французький вузлик», «стебловий шов». Намистини для відтворення грон калини пришиті швом «напівхрестик».

Завершальною операцією стало закріплення полотна на підрамнику за допомогою клею. Під час цієї операції вадливо звернути увагу на правильний натяг полотна.

Послідовність виготовлення декокративного панно «Серпанковий цвіт» проілюстрована та презентована у таблиці 2.2.

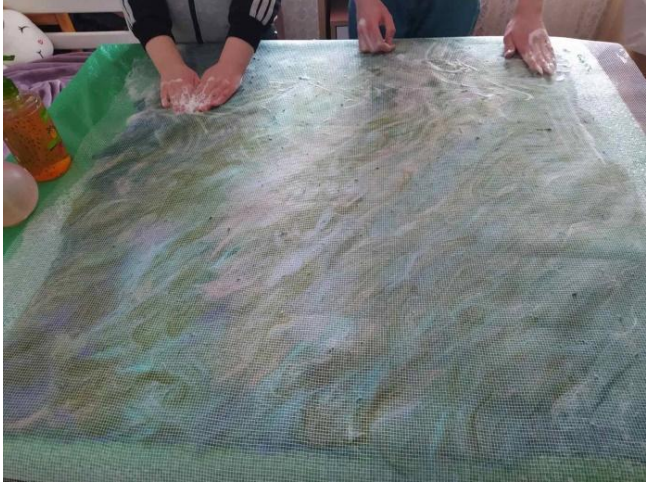

Таблиця 2.2 – Технологічна послідовність виготовлення декоративного панно «Із глибини віків» у техніці джгутової філіграні

№ з/п	Назва операції	Графічне зображення
1	2	3
1	Підбір ідеї та розроблення творчого задуму	
2	Підготовка матеріалів та інструментів	

Продовження таблиці 2.2

1	2	3
3	Викладання першого шару вовни	
4	Викладання другого шару вовни	
5	Викладання третього шару вовни	

Продовження таблиці 2.2

1	2	3
6	Процес «мокрого валяння»	
7	Викладання паперових деталей ескізу на полотні	
8	Виконання квіток півонії «плетеним швом»	

Продовження таблиці 2.2

1	2	3
9	<p>Виконання квіток ромашок швами «стрічковий стібок із завитком» та «французький вузлик»</p>	
10	<p>Виконання квіток волошок швом «декоративна гладь»</p>	
11	<p>Виконання квіток майорів швом «прямий стібок»</p>	

Продовження таблиці 2.2

1	2	3
12	Виконання бутону півонії шляхом обкручування стрічкою намистини	
13	Пришивання намистин у вигляді ягід калини швом «напівхрестик»	
14	Доповнення композиції листям та стеблами рослин	

Кінець таблиці 2.2

1	2	3
15	Оформлення декоративного панно на підрамнику	 The image shows the back of a decorative panel mounted on a wooden frame. The panel is made of a light brown, textured material, possibly cardboard or wood. The frame is bound with a green fabric. In the bottom right corner of the panel, there is handwritten text in Ukrainian: "178 об'єктів" and "02.1.09".
16	Завершений художній твір	 The image shows a completed still life painting of a bouquet of flowers. The bouquet is composed of various flowers, including white daisies, pink and red roses, yellow and orange daisies, and blue and purple flowers. The background is a dark, textured green, suggesting foliage or a dark background. The painting is highly detailed and colorful.

Виготовлене декоративне панно «Серпанковий цвіт» має розміри 60x70 см. Фото готового художнього твору розміщено у додатку Е.

Отже, описаний процес виконання декоративного панно «Серпанковий цвіт» дає змогу зрозуміти специфіку технік та послідовність виконання операцій. Визначено технологічні особливості вишивки та фелтингу. Презентовано детальну послідовність виконання декоративного панно «Серпанковий цвіт» за мотивами творів Катерини Білокур.

ВИСНОВКИ

Мистецтво вишивання є культурним надбанням багатьох народів світу. Різні країни мають власні традиції вишивання та передають їх із покоління в покоління. Проте на сучасному етапі декоративне мистецтво не розмежовує чітко таких традицій, і вироби, створені поєднанням технік та способів вишивання, зачаровують вишуканістю форм, композицій та матеріалів.

Узагальнення результатів творчих та наукових пошуків дало можливість зробити висновки в межах дипломного проектування.

У першому розділі пояснювальної записки до дипломного проекту досліджено історію та розвиток традицій вишивання різними матеріалами та фелтингу. Встановлено, що такі техніки мають давнє походження. Загалом мистецтво вишивання та фелтингу є невід'ємними складовими культурного надбання не лише України, але й світу. З'ясовано, що вишивали не лише нитками, а й стрічками, намистинами, бісером, стеклярусом та іншими матеріалами. Кожен із матеріалів надає вишитим виробам особливого колориту, оригінальності та самобутності, збагачує їх композиційно-орнаментальні задуми.

З'ясовано, що техніки вишивки та фелтингу мають свої художньо-технологічні особливості, які розкрито в межах першого розділу дипломного проекту. Визначено основні техніки вишивки та фелтингу. Відзначено, що у техніці фелтингу можна не лише створювати декоративні та ужиткові вироби, але й валяне полотно, яке може стати основою для майбутнього художнього твору, виконаного технікою вишивки нитками, стрічками, намистинами тощо.

У контексті дослідження також обґрунтовано ідею та художньо-образне рішення художнього твору – декоративного панно «Серпанковий цвіт». Встановлено, що ідейний зміст композиції засновано на особливостях

творчості української художниці, представниці напряму наївного мистецтва, майстрині народного декоративного розпису Катерини Білокур.

У другому розділі пояснювальної записки до дипломного проєкту через сюжет та назву художнього твору було розкрито композиційні та художні особливості декоративного панно «Серпанковий цвіт». З'ясовано, що виконаному художньому твору властиві гармонічність та цілісність, а творчий задум розкрито. Його зовнішній вигляд вважається цілком завершеним. Також окреслено матеріалознавчі аспекти виконання декоративного панно, деталізовано матеріальні витрати на виготовлення декоративного панно, які склали 893,50 грн.

Практичним результатом дипломного проєкту є виготовлене декоративне панно «Серпанковий цвіт» за мотивами творів Катерини Білокур із застосуванням технік вишивки та фелтингу. Розміри готової роботи 60x70 см.

Також в межах другого розділу дипломного проєкту описано технологічні особливості виконання художнього твору, презентовано послідовність його виконання у вигляді таблиці.

Отже, усі завдання, що поставлені на початку дипломного проєктування виконано, мета досягнена.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

- 1 Історія виникнення вишивки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://sites.google.com/site/romenkolar/istoria-viniknenna-visivei> (дата звернення: 18.04.2022).
- 2 Історія вишивки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.sites.google.com/site/vishivanna/home/istoria-vshivki> (дата звернення: 18.04.2022).
- 3 Вишивка стрічками – трохи історії і романтики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://embroidery256.blogspot.com/p/blog-page_56.html (дата звернення: 18.04.2022).
- 4 Мистецтво вишивки картин бісером від давніх часів до сьогодні. Історія виникнення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cutt.ly/EJH76Yc> (дата звернення: 18.04.2022).
- 5 Історія розвитку мистецтва вишивки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://etnodim.com.ua/ua/ua-tsikava-informatsiya/205-istoriya-myst-vyshyvku/> (дата звернення: 18.04.2022).
- 6 Повсть [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://wikipredia.net/uk/Felting> (дата звернення: 20.04.2022).
- 7 Історія повсті та повсті – перший текстиль [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.historyofclothing.com/textile-history/felt-and-felting-making-history/> (дата звернення: 20.04.2022).
- 8 Булгакова-Ситник Л. Подільська народна вишивка: Етнографічний аспект / Ред. О. М. Козакевич. – Л : Ін-т народознавства НАН України, 2005. – 328 с.
- 9 Вишивка стрічками – королівське рукоділля [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://amlima.com/krasa/3776-vishivka-strichkami-korolivske-rukodillja.html> (дата звернення: 21.04.2022).

10 Техніка вишивки стрічками [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://amlima.com/krasa/3776-vishivka-strichkami-korolivske-rukodillja.html> (дата звернення: 22.04.2022).

11 Техніка валяння [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.feltandyarn.com/blog/tips/a-beginners-guide-to-how-to-felt-felting-techniques-101#Q1> (дата звернення: 22.04.2022).

12 Катерина Білокур. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://worldkidsart.wordpress.com/2015/01/17/%D1%82%D0%B2%D0%BE%D1%80%D1%87%D0%B8%D0%B9-%D1%88%D0%BB%D1%8F%D1%85-%D0%BA%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B8%D0%BD%D0%B8-%D0%B1%D1%96%D0%BB%D0%BE%D0%BA%D1%83%D1%80/> (дата звернення: 23.04.2022).

13 Катерина Білокур [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bestreferat.ru/referat-113727.html> (дата звернення: 23.04.2022).

14 Життя та творчість Катерини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bykvu.com/ua/bukvy/120-rokiv-tomu-narodilasja-ukrainska-hudozhnicja-katerina-bilokur-zhittja-ta-tvorchist-mistkini/> (дата звернення: 23.04.2022).

15 Катерина Білокур [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%91%D1%96%D0%BB%D0%BE%D0%BA%D1%83%D1%80_%D0%9A%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B8%D0%BD%D0%B0_%D0%92%D0%B0%D1%81%D0%B8%D0%BB%D1%96%D0%B2%D0%BD%D0%B0#cite_ref-4 (дата звернення: 24.04.2022).

16 Катерина Білокур [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://knowledge.allbest.ru/culture/2c0a65625a2bc68a4d43b89521216c37_2.html (дата звернення: 24.04.2022).

17 Живописний_світ_Катерини_Білокур_особливості_художнього_мислення_народної_майстрині [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ua-referat.com> (дата звернення: 25.04.2022).

18 Лотоцька В. Сакральність мотивів рослинного світу в українському пластичному мистецтві / В. Лотоцька // Народознавчі зошити. – 2016. – № 6 (132). – С. 1423-1427, [с. 1424]

19 Катерина Білокур Ігор Коляда, Олексій Шубер [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mybook.ru/author/yuliya-kolyada/katerina-bilokur/read/>(дата звернення: 25.04.2022).

20 Символіка ромашки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://gus-info.ru/digest/digest_97.html (дата звернення: 28.04.2022).

21 Символіка піон [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://porady.co.ua/znachennya-kv-tki-p-von-scho-simvol-zu-kartina-z-p-onami-po-fenshuy-chi-voni-spriyayut-zam-zhzhya-zh-nki/> (дата звернення: 28.04.2022).

22 Цинія - квіти зі званням «майор» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pti.kiev.ua/korysna-info/roslsvit/782-cinya-kvti-z-zvannyam-mayor.html> (дата звернення: 28.04.2022).

23 Символіка калини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://flowers.ua/ua/articles/rasteniya-simvoly-ukrainy> (дата звернення: 28.04.2022).

24 Панно [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://remontukrfaq.ru/korisni-poradi/3624-shho-take-panno.html> (дата звернення: 29.04.2022).

25 Вовна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://design.mnogonitok.com/valiannia-z-vovni-znaiomimosia-z-tehnikou-roboti-z-vovnou>(дата звернення: 29.04.2022).

26 Композиція [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%BE%D0%BC%D0%BF%D0%BE%D0%B7%D0%B8%D1%86%D1%96%D1%8F_\(%D0%BC%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D1%86%D1%82%D0%B2%D0%BE\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%BE%D0%BC%D0%BF%D0%BE%D0%B7%D0%B8%D1%86%D1%96%D1%8F_(%D0%BC%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D1%86%D1%82%D0%B2%D0%BE)) (дата звернення: 18.05.2022).

27 Композиція [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ppt-online.org/79791> (дата звернення: 18.05.2022).

28 Контраст [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://baranovweb.narod.ru/pr1_1.html (дата звернення: 19.05.2022).

29 Квітів символіка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://subject.com.ua/culture/dict/660.html> (дата звернення: 19.05.2022).

30 Символіка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://about-ukraine.com/simvolika-koloriv/> (дата звернення: 20.05.2022).

31 Фелтинг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: Фелтинг (karkar.com.ua) (дата звернення: 21.05.2022).

32 Вишивки стрічками для початківців. Які голки, шви, матеріали [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vidproviday.com/vshivki-strichkami-dlya-rochatkivciv-yaki-golki-shvi-materiali> (дата звернення: 21.05.2022).

ДОДАТОК А
(ДОВІДКОВИЙ)

ЗРАЗКИ ВИРОБІВ, ОЗДОБЛЕНИХ ВИШИВКОЮ НИТКАМИ

Рисунок А.1 – Вишитий рушник

Рисунок А.2 – Вишита скатертина

ДОДАТОК Б
(довідковий)

**ЗРАЗКИ ВИРОБІВ, ОЗДОБЛЕНИХ ВИШИВКОЮ СТРІЧКАМИ,
БІСЕРОМ ТА НАМИСТИНАМИ**

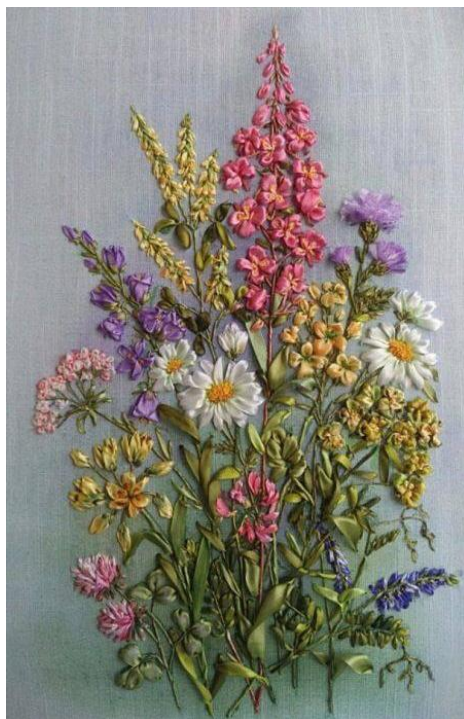

Рисунок Б.1 – Композиція, вишита стрічками

Рисунок Б.2 – Композиція, вишита
бісером

Рисунок Б.3 – Вишивка бісером та
намистинами

ДОДАТОК В
(довідковий)

ЖИВОПИСНІ ТВОРИ КАТЕРИНИ БІЛОКУР

Рисунок В.1 – «Букет квітів»

Рисунок В.2 – «Рожі і троянди»

Рисунок В.3 – «Калина і квіти»

Рисунок В.4 – «Квіти, яблука, помідори»

ДОДАТОК Г
(довідковий)

ВИДИ ВОВНИ ДЛЯ «МОКРОГО ВАЛЯННЯ»

Рисунок Г.1 – Груба овеча вовна

Рисунок Г.2 – Очіс

Рисунок Г.3 – Слівер

Рисунок Г.4 – Пофарбована гребінна

Рисунок Г.5 – Кардочес

Рисунок Г.6 – Гребінна мериносова

ДОДАТОК Д
(довідковий)

**МАТЕРІАЛИ ДЛЯ ВИГОТОВЛЕННЯ ДЕКОРАТИВНОГО ПАННО
«СЕРПАНКОВИЙ ЦВІТ»**

Рисунок Д.1 – Гребінна стрічка різних кольорів, відповідно до творчого задуму

Рисунок Д.2 – Бульбашкова плівка

Рисунок Д.3 – Будівельно-фасадна сітка

Рисунок Д.4 – Атласні стрічки

Рисунок Д.5 – Нитки муліне

Рисунок Д.6 – Намистини

ДОДАТОК Е
(довідковий)

ВИКОНАНИЙ ХУДОЖНІЙ ТВИР

